

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Mäntysaari, Mikko

Title: Toivon suuntaan

Year: 2020

Version: Published version

Copyright: © Mäntysaari 2020

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Mäntysaari, M. (2020, 2.4.2020). Toivon suuntaan. Sosiaalityön tiedeblogi - tutkitusti sosiaalityöstä. <https://sosiaalityontiedeblogi.home.blog/2020/04/02/toivon-suuntaan/>

Sosiaalityön tiedeblogi – tutkitusti sosiaalityöstä

Sosiaalityön tiedeblogi tekee näkyväksi sosiaalityön tiedettä ja sosiaalityön tutkijoiden tekemää tutkimustyötä.

☰ Valikko

Toivon suuntaan

📁 Uncategorized 🕒 02/04/202002/04/2020

Mikko Mäntysaari, Professori emeritus

”Sosiaalityön pitää olla toivoa luova ammatti. Jokainen käytännön sosiaalityötä tehnyt tietää, miten tärkeää asiakkaan ”toiveikkuuden” ylläpitäminen on: muutos on mahdollista vain jos on toivoa.” Mikko Mäntysaari

Viime vuosina on huonoja uutisia riittänyt: ilmastonmuutos, autoritaariset ja valehtelevat poliittiset johtajat, viimeisimpänä maailmanlaajuinen koronaviruspandemia. Monenlaiset riskit ja uhat tuntuvat maailmassa lisääntyvän koko ajan ja helposti tuntuu siltä, että asiat menevät aina vaan huonompaan suuntaan. Tässä hyvin erikoisessa tilanteessa tuntuu ehkä naiivilta puhua toivosta. Muutos on mahdollista vain jos on toivoa, ja tämä pätee sekä yksityisten ihmisten että yhteisöjen suhteen. Siksi on tärkeää, että on olemassa ihmisiä, ammatteja ja liikkeitä, jotka antavat toivoa.

Esimerkiksi kristinuskon perinteessä toivolla on ollut aina keskeinen asema. Kristinuskon perustanlaskija *Paavali* puhuu kirjeissään paljon toivosta (esim. avioliittoon vihittäessä tutuksi tullut 1. korinttilaiskirjeen teksti uskosta, toivosta ja rakkaudesta). Toivo liittyy kristinuskon pelastusoppiin, sekä yksityisen kristityn toivona, mutta myös yhteisöllisenä asiana.

Uuden ajan alusta lähtien toivoa paremmasta maailmasta pyrittiin hahmottamaan myös maallisessa kirjallisuudessa. Toivotun paremman valtion tai yhteiskunnan kuvauksia kutsutaan toivon utopioiksi, vastaavasti pelätyn muutoksen kuvauksia dystopioiksi. Thomas *Moren* vuonna 1516 ilmestynyt *Utopia* hahmotteli ihannevaltion mallin, joka perustui sosialistisesti organisoituun tuotantoon ja omistukseen. *Moren Utopia*, Tommasso *Campanellan Aurinkovaltio* (1623) ja Denis *Vairassen Severambien historia* (1675-79) teokset sijoittivat kuvaamansa ihanneyhteisön kaukomaille. [1]

1700-luvulla vahvistui usko valistukseen ja sen myötä ihmiskunnan edistykseen ja täydellistymiseen. Utopistisosialistit *Robert Owen* ja *Charles Fourier* ajattelivat, että ihanteiden varaan rakennetut yhteisöt voisivat uudistaa maailmaa [2]. Toivon utopioita ovat olleet vaikka Rochdalen kankurien vuonna 1844 käynnistämä osuuskauppa tai utooppiset yhteisöt, joiden perustamisessa suomalaisetkin olivat aikanaan ahkeria. [3]

Toivosta tuli vanhan työväenliikkeen ydinkäsitteitä. Esimerkiksi käy vaikkapa lapsuuden kotipaikkakuntani työväenyhdistyksen *Toivon* nimi. Monet pirkkalaiset olivat Valmetin lentokonetehtaan työläisiä, ja kun tehtaan lähistölle perustettiin työläisille tarkoitettu asuinalue, sen nimeksi tuli *Toivio*.

Toivo ja reaaliset utopiat

Sosialistisen liikkeen teorioissa toivon utopiat joutuivat kuitenkin vastatuuleen: Karl *Marx* ja Friedrich *Engels* arvostelivat utopisteja [4]. Marxin ja Engelsin utopioiden vastustaminen johti siihen, että he eivät tuotannossaan juurikaan kuvaa ennustamaansa sosialismia[5]. Siksi 1900-luvulla syntyneitä ja sittemmin sortuneita diktatuureja voitiin kutsua sosialistisiksi.

Yksi Neuvostoliiton hajoamisen seuraus oli, että kiinnostus marxismia kohtaan väheni yhteiskuntatieteilijöiden parissa. Vaihtoehtoisten yhteiskuntamallien pohtiminen ei silti ole kadonnut sosiaalitieteistäkään.

Viime vuonna kuollut yhdysvaltalainen sosiologi Erik Olin *Wright* (1947-2019) on ruotsalaisen Göran Therbornin mukaan yksi merkittävimmistä vasemmistoon lukeutuvista 2000-luvun yhteiskuntatieteilijöistä[6]. Wright tutki 1970-luvulla yhteiskuntaluokkia ja oli mukana kehittämässä analyttiseksi marxismiksi kutsuttua sosiologian suuntausta. Myöhemmässä tuotannossaan hän on perehtynyt yhteiskunnallisiin liikkeisiin [7].

Erik Wright vieraili vuonna 2018 Jyväskylän yliopistossa. Jyväskylässä pitämässään esitelmässä Erik Wright puhui reaalisista utopioista. Wrightin mukaan reaalisessa utopiassa (engl. *real utopia*) on kyse tilanteesta, jossa olemassaoleva organisaatio, instituutio tai yhteiskunnallinen liike toimii kapitalistisessa yhteiskunnassa, mutta noudattaa antikapitalistisia periaatteita. Wrightin neljä esimerkkiä reaalisista utopioista ovat brasilialaisen Porto Alegren osallistuva budjetointi, universaali kansalaispalkka, Wikipedia ja Mondragonin osuustoimintaliike [8].

Erik Olin Wright (1947-2019)

<https://www.ssc.wisc.edu/~wright/EOW-2010.jpg> (<https://www.ssc.wisc.edu/~wright/EOW-2010.jpg>)

Jyväskylän esitelmässään Wright puhui myönteisesti pohjoismaisista hyvinvointivaltioista. Mieleeni jäi, kuinka vaikuttanut hän oli VR:n IC-junassa näkemästään lastenhoitovessasta, jossa oli vapaasti käytettävissä oleva potta. Wright väitti, että mikäli VR yksityistetään, ilmainen potta katoaa varmasti.

Wrightin esimerkit reaalista utopiaista Yhdysvalloissa liittyvät usein yhteisen tilan puolustamiseen. USA:n suurkaupungeissa vähävaraiset asukkaat taistelevat yhteisen tilan puolesta. Projektien kohteena voi olla vaikkapa lähiruuan tuottaminen tyhjiille, rakentamattomille tonteille perustetuista kasvimaista. Wrightin mukaan kamppailu yhteisen ja jaetun puolesta voi olla osuustoimintaa, tai vaikkapa osallistumista tietotekniikassa *creative commons* tai *copyleft*-liikkeeseen.

Sosiaalityö toivon ammattina

Sosiaalityön pitää olla toivoa luova ammatti. Jokainen käytännön sosiaalityötä tehnyt tietää, miten tärkeää asiakkaan "toiveikkuuden" ylläpitäminen on: muutos on mahdollista vain jos on toivoa. Toivoa rakennetaan yhdessä asiakkaiden kanssa toivottomalta tuntuvissa tilanteissa.

1980-luvulla "kriittisen sosiaalityön" parissa me kai ajattelimme, että toivoa antavat puheet ja teot ovat silmänlumetta, ideologista sumutusta. Mutta entä jos asia onkin toisinpäin? Mikäli Wright ovat oikeassa, voi juuri toivottomuus olla este maailman muuttamiselle.

Sosiaalityössä ja sosiaalityön tutkimuksessa on viime vuosikymmeninä tapahtunut paljon sellaista josta voi olla iloinen. Sen sijaan yhteisötyön hidas kehitys on ollut huono asia. Rakenteellinen sosiaalityö tarvitsee yhteisötyön keinoja, muuten rakenteita ei voi muuttaa.

Erik Olin Wright ei kertonut, onko yhdysvaltalaisissa kansalaisliikkeissä mukana sosiaalityöntekijöitä. Mahdotonta se ei varmaankaan ole. Radikaalin, yhteisöllisen sosiaalityön perinne on USA:ssa pitkä: Jane *Addamsin* ja Martha *Reynoldsin* kaltaiset nimet ovat varmaan kaikille tuttuja ja 1800-luvun settlementtejä voi ajatella myös utooppisina yhteisöinä. Oli niin tai näin, suomalaisessa sosiaalityössä on edelleen syytä paneutua yhteisöihin ja niiden kehittämisen mahdollisuuksiin.

Kun maailma on täynnä uhkia, on todellisten utopioiden luominen ja puolustaminen yksi mahdollinen tapa, jolla rakenteellista sosiaalityötä voidaan edistää. Näin sosiaalityö ammattina voi olla mukana luomassa toivoa maailmaan.

Kirjallisuus:

[1] Palmgren, Raoul (1963): Toivon ja pelon utopiat. Helsinki: Kansankulttuuri. s. 15.

[2] Paasivirta, Juhani (1953) Työväenliike yleiseurooppalaisena ilmiönä. Edellinen osa. Ensimmäiseen maailmansotaan ulottuva kehitysvaihe

[3] Peltoniemi, Teuvo (2018) Suomalaiset ihannesiirtokunnat.

http://www.sosiomedia.fi/utopia/suomi_artikkeli.htm

(http://www.sosiomedia.fi/utopia/suomi_artikkeli.htm). Viitattu 29.2.2020.

[4] Engels, Friedrich (1891/1959): Sosialismin kehitys utopiasta tieteeksi. Teoksessa Karl Marx – Friedrich Engels: Valitut teokset kahdessa osassa. Osa 2, ss. 103-137. Edistys: Petroskoi.

[5] Canavan, Gerry (2019): Utopia. Teoksessa Jeff Diamanti, Andrew Pendakis and Imre Szeman (toim.): The Bloomsbury Companion to Marx. Bloomsbury Academic: London – New York – New Delhi – Sydney. ss. 425-430.

[6] Therborn, Göran (2007). After Dialectics: Radical Social Theory in a Post-Communist World. *New Left Review*, (43), 63–114.

[7] Wright, Erik Olin (2010) *Envisioning the real utopias*. Verso.

[8] Burawoy, Michael (2020): A Tale of Two Marxisms. Remembering Erik Olin Wright (1947-2019). *New Left Review* 121, Jan Feb 2020, 67-98.

Kirjoittaja: Mikko Mäntysaari, Professori emeritus

Avainsanat::

sosiaalityö,
sosiaalityön tutkimus,
tiedeblogi,
toivo

[Website Built with WordPress.com](#). Teeman Independent Publisher 2 on tehnyt [Raam Dev](#).